

JANOVY DUBY

(Přírodní park Suchý vrch – Buková hora; Lichtenštejnské památníky na území ORP Lanškroun; ekosystém les – druhy dubů)

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět, Člověk a příroda, Člověk a společnost

Výstupy RVP: 1. stupeň:
Žák zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů; žák rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik.

Výstupy RVP: 2. stupeň:
Žák porovná vnější stavbu jednotlivých orgánů rostlin; žák vyjmenuje nejvýznamnější osobnosti českých dějin 19. století.

Věk: 4. – 7. třída

Anotace: Žáci se seznámí s existencí památníků Jana II. z Lichtenštejna na území ORP Lanškroun, jejich významem a s druhy dubů, které k památníkům patří. Součástí lekce je i práce s textem (děj zasazen do oblasti Přírodního parku Suchý vrch – Buková hora) a námět na výtvarné podzimní tvoření.
Pracovní list PÁTRÁNÍ PO LICHTENŠTEJNSKÝCH PAMÁTNÍCÍCH dává možnost využít získané vědomosti k rodinným výletům a získat tak některý ze čtyř druhů diplomů (diplomy jsou součástí lekce).

Časová dotace: 2 x 45 minut (z toho 1 x 45 minut – výtvarná část)

Pomůcky:

1. část – pracovní list ZÁHADNÉ KAMENY
2. část – výtvarné podzimní tvoření (viz postup) + čtvrtky, vodovky, nůžky, lepidlo
3. část – „domácí“ pracovní list PÁTRÁNÍ PO LICHTENŠTEJNSKÝCH PAMÁTNÍCÍCH – žákům se rozdává v případě zájmu

TEORETICKÁ ČÁST:

Johann II. (česky Jan II.) byl kníže z rodu Lichtenštejnů, který vládl v letech 1858–1929. Na svých 31 panstvích na Moravě, ve Slezsku, v Čechách, Dolních Rakousích, Salcbursku a Lichtenštejnsku vládl 70 let a 3 měsíce. Proslul svými dobročinnými aktivitami, proto se mu říkalo Jan „Dobrotivý“.

Lichtenštejnské památníky

V r. 1898 bylo u příležitosti 40. výročí vlády Jana II. zasazeno v každém lesním revíru 58 dubů nazvaných „Duby knížete Jana“, a to ve složení dvacet dubů letních, dvacet dubů zimních a osmnáct dubů červených. Celkový počet 58 dubů vyjadřoval věk knížete v době jubilea, osmnáct dubů červených jeho věk v den začátku vlády a čtyřicet dubů letních

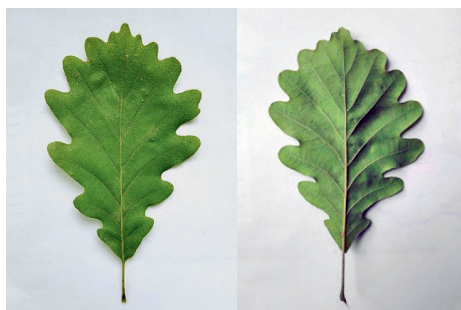
a zimních symbolizovalo počet let jeho panování. U každé skupiny knížecích dubů byl postaven kamenný památník s vysekaným nápisem. Nápis mohl být česky, německy nebo latinsky v jedné z pěti doporučených variant. Nápis vždy sděloval, že jde o duby knížete Jana II. zasazené při příležitosti 40 let jeho vlády 12. listopadu 1898. V roce 1908 oslavil kníže padesáté výročí vlády. Při této příležitosti bylo ke každé skupině jubilejních dubů doplněno dalších deset stromků a na některé pamětní desky byl doplněn krátký nápis připomínající další jubileum.

Většina kamenných památníků se na Lanškrounsku dochovala dodnes. Skupiny dubů se však u nich většinou nezachovaly. Výjimku tvoří např. duby u pamětního kamene v Přírodním parku Lanškrounské rybníky. Přehled památníků lze najít na www.jubilejnikameny.euweb.cz.

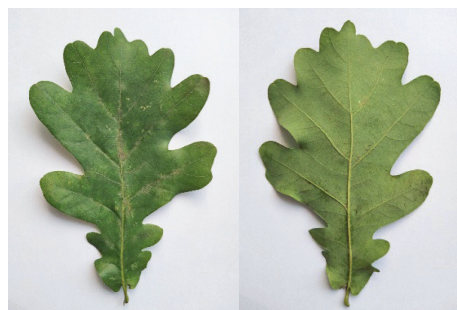

Duby u pamětního kamene v Přírodním parku Lanškrounské rybníky

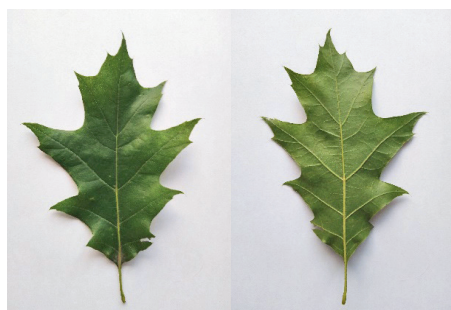
Dub zimní

Dub letní

Dub červený

Dub letní a dub zimní – poznávací znaky:

Dub letní má oproti dubu zimnímu podstatně kratší řapík. Dub letní má listy na bázi srdčité ouškaté (čepel tvoří tzv. „krátké kalhoty“), dub zimní má listy sbíhavé (čepel tvoří tzv. „dlouhé kalhoty“).

POSTUP:

1. ČÁST – PRACOVNÍ LIST

Záhadné kameny

1. Žáci si přečtou text Záhadné kameny.
2. Společně odpoví na otázky pod textem.
3. Žáci postupují podle pokynů v pracovním listě.

2. ČÁST – PODZIMNÍ TVOŘENÍ

(příklady konečné podoby obrázků viz níže)

1. Žáci vytvoří na bílou čtvrtku vodovkami pozadí. Nechají do sebe vpíjet barvy typické pro podzimní listí (žlutou, červenou, oranžovou, zelenou).
2. Podle vzorů vytvoří listy dubů letních, zimních či červených. Listy buď vybarvují pastelkami, stínují nebo obrasy vystřihnou. Listy nalepí na barevné pozadí.

3. ČÁST – „DOMÁCÍ“ PRACOVNÍ LIST

Pátrání po Lichtenštejnských památnících

Vyučující přečte žákům pokyny, které jsou napsané také na začátku pracovního listu:

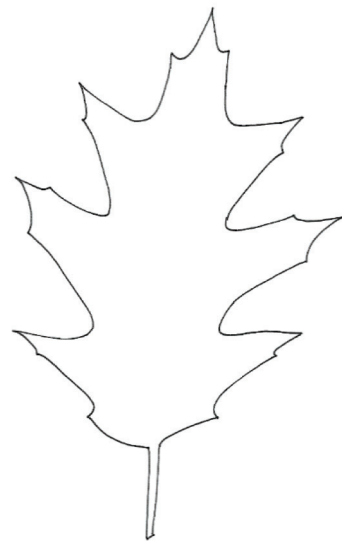
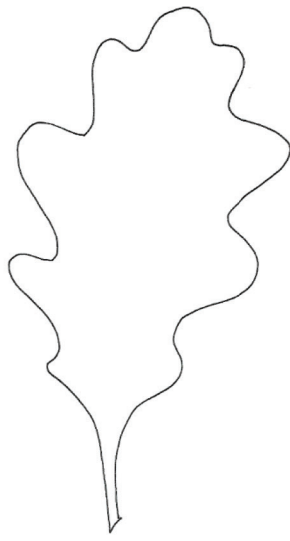
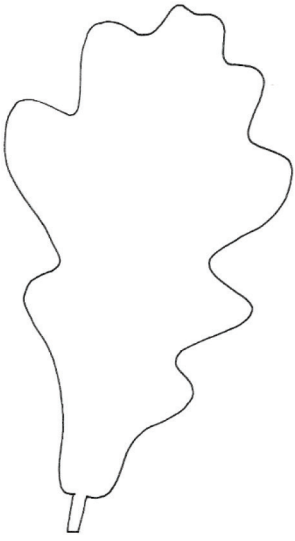
1. Vysvětlí rodičům (nebo jiným dospělým příbuzným), co to jsou památníky Jana II. z Lichtenštejna. Při vysvětlování můžeš použít text ve třech rámečcích pracovního listu a fotografie na druhé straně pracovního listu.
2. Pokus se někoho získat pro pátrání po těchto památnících. Pátrání po šesti památnících ti ulehčí fotografie a GPS souřadnice uvedené pod fotografiemi a názvem místa, kde se památník nachází. Polohu památníku tedy zjistíš snadno zadáním GPS souřadnic např. na www.mapy.cz. Přehled všech památníků najdeš na www.jubilejnikameny.euweb.cz
3. Pokud se ti podaří nějaký památník najít, vyfoť se u něj, fotku přines do školy a získáš diplom.
4. Pokud tě bude pátrání bavit, můžeš získat postupně všechny čtyři diplomy.

Vyučující zjistí od žáků, kdo by měl o tuto aktivitu zájem a těmto žákům rozdá pracovní listy. Žákům je potřeba zdůraznit, že pokud chtějí získat diplom, je potřeba se u památníků vyfotit. Vyučující žáky upozorní, že nesmí památníky žádným způsobem poškozovat. V případě, že žáci splní úkol, vyučující jim připraví diplom (napíše jméno, zalaminuje). Bronzový diplom žák obdrží za jeden navštívený památník, stříbrný za tři, zlatý za pět a diamantový za sedm a více navštívených památníků.

DUB LETNÍ

DUB ZIMNÍ

DUB ČERVENÝ

BRONZOVÝ DIPLOM

*za objevení jednoho památníku Jana II.
z Lichtenštejna*

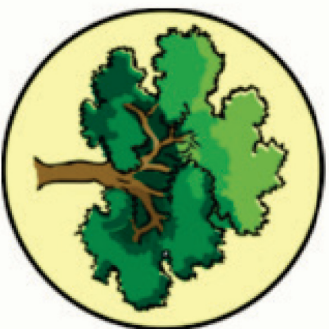

Datum:

STŘÍBRNÝ DIPLOM

*za objevení tří památníků Jana II.
z Lichtenštejna*

Datum:

ZLATÝ DIPLOM

*za objevení pěti památníků Jana II.
z Lichtenštejna*

Datum:

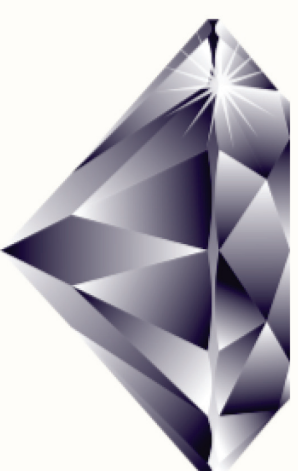

DIAMANTOVÝ DIPLOM

*za objevení sedmi a více památníků Jana II.
z Lichtenštejna*

Datum:

Záhadné kameny

Tak jsme zase tady, na Červenovodském sedle. Prázdniny u babičky mám ráda, ale sbírání borůvek až zas tak ne. Kynuté knedlíky jsou sice výborné, ale to trháni!

Babička vždycky trvá na tom, že s bráchou musíme natrhat každý aspoň litr. Já to docela dávám, ale brácha se vždycky zašije někam za strom a já mu pak musím pomáhat. Tentokrát taky. Jen jsme začali, bratr zmizel z dohledu. Docela mě to naštválo. Aspoň jeden hrníček mohl natrhat! Začala jsem trhat s ještě větší vervou, protože jsem si říkala, že tentokrát budu muset bratrovi dosypat opravdu hodně. Když se ale bratr neukázal ani po dvaceti minutách, začala jsem mít už trochu strach. Babička už byla taky nervózní a řekla, ať se po něm podívám. A tak jsem se vydala bratra hledat. Kupodivu jsem ho našla poměrně brzo. Stál u nějaké kupy kamenů a civěl na ně tak soustředěně, že si ani nevšiml, že jsem přišla, a když jsem promluvila, tak se lekl. „Podívej, co to asi znamená?“ Teprve teď jsem si všimla, že na kamenné desce uprostřed kamenů je vytesán nějaký nápis. „To jsou přeci jubilejní kameny knížete Jana II. z Lichtenštejna!“ překvapila nás jasnou odpovědí babička. „Pojďte, dnes toho necháme, borůvek je málo. Raději zajedeme na Suchý vrch a něco dobrého si tam dáme.“ Ihned jsme poslechli. Ta radost! Trhat nemusíme, něco dobrého si dáme a možná se něco dozvíme o tom nápisu na kamenné desce!

Na „Sucháku“ bylo krásně. Pomerančový džus byl výborný a povídání babičky tak zajímavé! Vyprávěla nám o tom, že Jan II. (německy Johann II.) byl kníže z rodu Lichtenštejnů, který měl 31 panství a vládl neuvěřitelných 70 let a tři měsíce! V roce 1898 u příležitosti 40. výročí jeho vlády byly ve všech lesních revírech jeho panství vysazeny duby, navršen pahorek z kamenů a zasazena kamenná pamětní deska s nápisem. Těchto desek je po lesích dodnes spousta, i když některé jsou neudržované a skryté v lesích. A tak se zrodil plán. Budeme kameny hledat! Okamžitě jsme se s bráchou začali těšit a říkali jsme si, že tak zábavné „trháni borůvek“ jsme ještě nezažili.

**Sbíráš v létě borůvky? Máš nějaké oblíbené jídlo z borůvek?
Znáš Suchý vrch a Červenovodské sedlo?**

Suchý vrch (nadmořská výška 995 metrů) i Červenovodské sedlo jsou součástí přírodního parku. Nedaleko sedla se nachází hora, která má nadmořskou výšku 958 metrů n. m. a je druhou nejvyšší horou přírodního parku. Pokud doplníš její název, budeš znát i název přírodního parku.

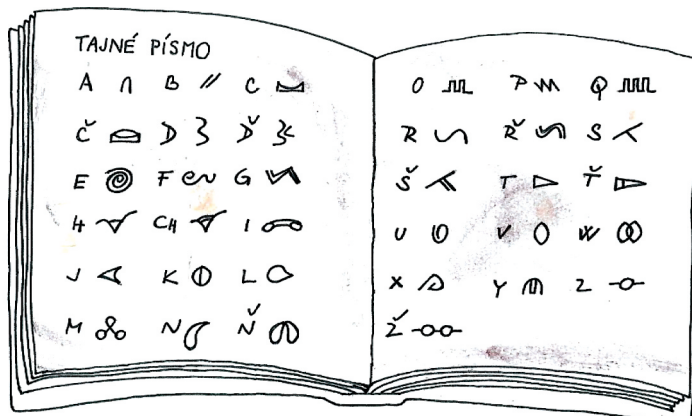
PŘÍRODNÍ PARK SUCHÝ VRCH – _____

Babička slíbila, že s hledáním kamenů vnoučatům pomůže. Trvala ale na tom, že nejprve musí děti vyluštit, co je na kameni napsáno. Ve svých starých denících našla „tajné písmo“, které si s kamarádkami vytvořily, když ještě chodila do školy. Text přeložila a napsala ho dětem tímto „prastarým písmem“. Jistě ho zvládneš vyluštit také.

3	0	//	M

0	σ	∞	∞	∞	∞	▷	∞

◀	M	√	N	σ	σ	N

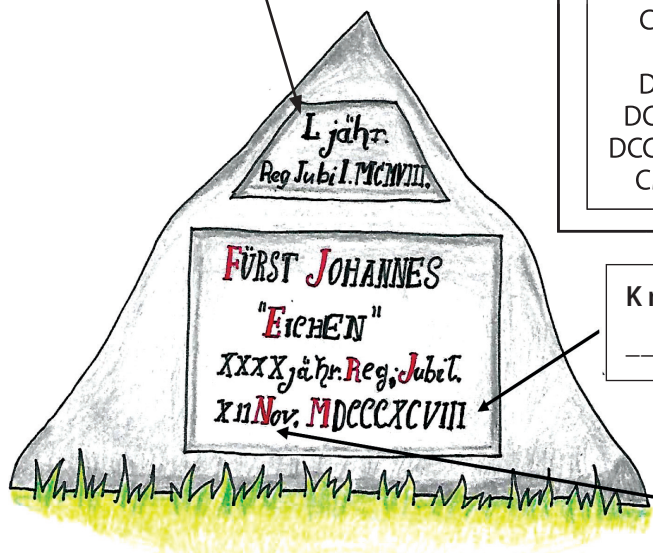
0	∞

∞	▷	M	√	∞	∞	∞	∞	▷	∞	∞	∞	∞	∞	∞	∞

0	M	M	M	∞	∞

0	∞	N	3	M

Dokážeš vyluštit, jaké výročí připomíná tento dodatkový nápis a kdy byl na kámen doplněn?

ŘÍMSKÉ ČÍSLICE		
TISÍCE M = 1000; MM = 2000; MMM = 3000		
STOVKY	DESÍTKY	JEDNOTKY
C = 100	X = 10	I = 1
CC = 200	XX = 20	II = 2
CCC = 300	XXX = 30	III = 3
CD = 400	XL = 40	IV = 4
D = 500	L = 50	V = 5
DC = 600	LX = 60	VI = 6
DCC = 700	LXX = 70	VII = 7
DCCC = 800	XC = 90	VIII = 8
CM = 900		IX = 9

K nápisu patří i datum. Jaké?

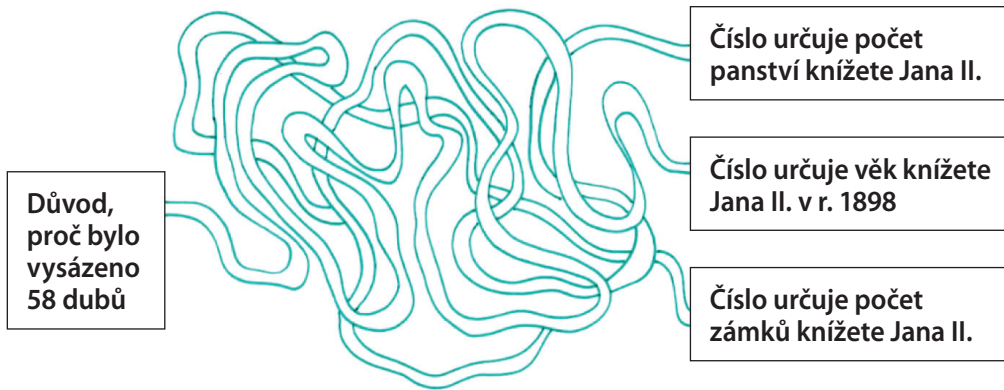
Překlad názvu měsíce NOVEMBER zjisti vyluštěním šifry:
L S O A D P T I

Nápis na kameni: _____

 Datum: _____

Víš, v jakém jazyce je napsán nápis na kameni?

U jubilejních kamenů bylo tehdy na konci 19. století vysázeno 18 dubů červených, 20 dubů zimních a 20 dubů letních. Projdi bludištěm a zjisti, proč bylo vysázeno dohromady právě 58 dubů.

Proč bylo vysázeno právě 20 dubů zimních a 20 dubů letních, tedy dohromady 40? Pokud neznáš odpověď, vrať se na předchozí stranu pracovního listu a tam ji najdi!

Přijdeš na to, co znamená číslo 18?

Dokresli druhou půlku listu dubu letního, dubu zimního a červeného.

DUB LETNÍ

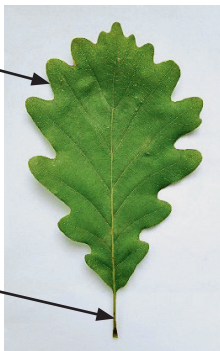
DUB ZIMNÍ

DUB ČERVENÝ

Vyber z nabídky a popiš části listu:
Nabídka: ČEPEL, ŘAPÍK

Popiš svými slovy hlavní rozdíl mezi listem dubu letního a zimního. Rozdíl hledej na přechodu čepele v řapík.

Vyřeš osmisměrku a zjistiš jeden z důvodů, proč v r. 1898 byly vysázeny právě duby:
**MODŘÍN DUB
OSIKA BUK
SMRK TIS
TOPOL**

N	Í	Ř	D	O	M
D	L	U	A	O	U
H	B	O	K	U	B
V	Ě	S	I	T	K
K	R	M	S	O	S
L	O	P	O	T	T

PÁTRÁNÍ PO LICHTENŠTEJNSKÝCH PAMÁTNÍCÍCH

1. Vysvětlí rodičům (nebo jiným dospělým příbuzným), co to jsou památníky Jana II. z Lichtenštejna. Při vysvětlování můžeš použít text ve třech rámečcích na této straně dole a fotografie na druhé straně tohoto listu.
2. Pokus se někoho získat pro pátrání po těchto památnících. Pátrání po šesti památnících ti ulehčí fotografie a GPS souřadnice uvedené pod fotografiemi a názvem místa, kde se památník nachází. Polohu památníku tedy zjistíš snadno zadáním GPS souřadnic např. na www.mapy.cz. Přehled všech památníků najdeš na www.jubilejnikameny.euweb.cz.
3. Pokud se ti podaří nějaký památník najít, vyfoť se u něj, fotku přines do školy a získáš diplom.
4. Pokud tě bude pátrání bavit, můžeš získat postupně všechny čtyři diplomy.

DIPLOMY

1. BRONZOVÝ – lze získat za objevení jednoho památníku
2. STŘÍBRNÝ – lze získat za objevení tří památníků
3. ZLATÝ – lze získat za objevení pěti památníků
4. DIAMANTOVÝ – lze získat za objevení sedmi a více památníků

KDO BYL JOHANN II. Z LICHTENŠTEJNA

Johann II. (česky Jan II.) byl kníže z rodu Lichtenštejnů, který vládl v letech 1858-1929. Na svých 31 panstvích na Moravě, ve Slezsku, v Čechách, Dolních Rakousích, Salcbursku a Lichtenštejnsku vládl 70 let a 3 měsíce. Proslul svými dobročinnými aktivitami, proto se mu říkalo Jan „Dobrotivý“.

DUBY KNÍŽETE JANA

V r. 1898 bylo u příležitosti 40. výročí vlády Jana II. zasazeno v každém lesním revíru 58 dubů nazvaných „Duby knížete Jana“, a to ve složení dvacet dubů letních, dvacet dubů zimních a osmáct dubů červených. Celkový počet 58 dubů vyjadřoval věk knížete v době jubilea, osmáct dubů červených jeho věk v den začátku vlády a čtyřicet dubů letních a zimních symbolizovalo počet let jeho panování.

KAMENY KNÍŽETE JANA

U každé skupiny knížecích dubů byl postaven kamenný památník s vysekaným nápisem. Nápis mohl být česky, německy nebo latinsky v jedné z pěti doporučených variant. Nápis vždy sděloval, že jde o duby knížete Jana II. zasazené při příležitosti 40 let jeho vlády 12. listopadu 1898. V roce 1908 oslavil kníže padesáté výročí vlády. Při této příležitosti bylo ke každé skupině jubilejních dubů doplněno dalších deset stromků a na některé pamětní desky byl doplněn krátký nápis připomínající další jubileum.

LICHTENŠTEJNSKÉ PAMÁTNÍKY

Skuhrov

GPS: 49.9150133N, 16.5189689E

Damníkov

GPS: 49.8905972N, 16.5174181E

Červenovodské sedlo

GPS: 50.0316211N, 16.7050644E

Přírodní park Lanškrounské rybníky

GPS: 49.9288461N, 16.5779339E

Tatenice

GPS: 49.8623931N, 16.7198975E

Sázavské údolí

GPS: 49.9561119N, 16.6482281E

ŘEŠENÍ:

Odpovědi na otázky pod textem:

Druhou nejvyšší horou přírodního parku je Buková hora, název parku tedy zní Přírodní park Suchý vrch – Buková hora).

Odpovědi – úkoly v pracovním listě Záhadné kameny:

Text napsaný babiččíným dětským tajným písmem (nápis na kameni): DUBY KNÍŽETE JOHANNA KE ČTYŘICETILETÉMU VÝROČÍ VLÁDY.

Dodatkový nápis: L – podle římské abecedy znamená 50; MCMVIII je rok 1908; jedná se tedy o nápis připomínající padesátileté výročí vlády Jana II., který byl doplněn po dalších deseti letech.

Datum, které patří k nápisu: 12. LISTOPADU 1898.

Bludiště:

číslo 58 určuje věk knížete Jana II. v r. 1898

Důvody počtu dubů: osmnáct dubů červených symbolizuje věk Jana II. v den začátku jeho vlády, čtyřicet dubů letních a zimních symbolizovalo počet let jeho panování.

Dokreslování listů: dub letní má oproti dubu zimnímu podstatně kratší řapík; dub letní má listy na bázi srdčité ouškaté - čepel tvoří tzv. „krátké kalhoty“, dub zimní má listy sbíhavé čepel tvoří tzv. „dlouhé kalhoty“.

Popis listu:

čepel tvoří plochu listu – horní rámeček.

Osmisměrka:

DLOUHOVĚKOST

Použité zdroje:

JIRÁK, Matouš, VOMÁČKA, Petr. *Lichtenštejnské jubilejní památníky a císařské javory na Lanškrounsku*. Vlastivědný sborník Městského muzea Lanškroun, 16. ročník, 2018.

Fotografie:

Mgr. Daniela Krátká

Kresby:

Lucie Krátká

Tvorba diplomů:

<https://pixabay.com/cs/illustrations/poh%C3%A1r-%C5%A1ampi%C3%B3n%C5%AF-t%C5%99et%C3%AD-3-t%C5%99i-bronz-1614844/>

<https://pixabay.com/cs/illustrations/ornament-metal-st%C5%99%C3%ADbro-post%C5%99%C3%ADb%C5%99en%C3%A9-2413819/>

<https://pixabay.com/cs/vectors/zlat%C3%BD-pruh-drah%C3%BDch-kov%C5%AF-zlata-146539/>

<https://pixabay.com/cs/vectors/diamant-drah%C3%BD-gem-drahokam-vz%C3%A1cn%C3%BD-158431/>

<https://pixabay.com/cs/vectors/strom-dub-kruh-p%C5%99%C3%ADroda-rostlin-310207/>
šablony Canva